

Hyvinvoinnin lisääminen varhaiskasvatuksessa toimintaympäristöä monitoimijaisesti kehittämällä. Case LaTVa-hanke

TUVET-hankkeen webinaarit, 11, 19 ja 25.11.2020

Eija Kärnä

Itä- Suomen yliopisto

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Esityksen sisältö

- 1. Kasvu-, toiminta- ja oppimisympäristön määrittelyä**
- 2. Miten työnhyvinvointia voisi parantaa toimintaympäristöä muuttamalla?**
- 3. Case LaTVa-hanke**
- 4. Yhteenvetoa**

TUVET

Kasvu-, toiminta- ja oppimisympäristön määrittelyä

Kasvuympäristö toimintaympäristöön vaikuttajana

(Ristikari et al., 2018)

Kasvuympäristö muodostuu rakenteista ja eri tavoista, joilla vertaisryhmät, aikuiset, palvelut, kansalaistoiminta, fyysinen ympäristö ja mahdollisuus toimia yhteisön jäsenenä luovat tai estävät lasten ja nuorten toimintaedellytyksiä.

Kulttuurisesti muuttuva kasvuympäristö

(Mead M., 1971 Generation gap, teoksessa Manninen & al, 2007)

- **Postfiguratiivinen kulttuuri**, tiedonsiirto vanhemmilta lapsille
- **Kofiguratiivinen kulttuuri**, oppia kaltaisiltaan
- **Prefiguratiivinen kulttuuri**, vanhemmat oppivat lapsilta, itsenäinen tiedonhaku
- **Mediafiguratiivinen kulttuuri**, tieto siirtyy median ja tietoverkkojen välityksellä

Toimintaympäristö

(Suomisanakirja, 2019)

- Toimintaympäristöllä tarkoitetaan yhteistyön toteutukseen olennaisesti vaikuttavia poliittisia, yhteiskunnallisia, lainsäädännöllisiä, taloudellisia, kulttuurisia, sosiaalisia ja luonnonympäristöön liittyviä tekijöitä

Oppimisympäristö

(Manninen et al., 2007)

- 1930 luku, luokkahuoneopetus
- 1960-luku, fyysis-sosiaalisen oppimisympäristön merkitys aikuisopiskelijoille
- 1980-luku, virtuaali- ja verkkopohjaiset oppimisympäristöt
- Oppimisympäristö on paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoitus on edistää oppimista (Manninen & Pesonen, 1997)
- Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään (Opetussuunnitelman perusteet 2014)
- Toimintaympäristö/oppimisympäristö?

Toimintaympäristön tarkastelukulmia

(Manninen & al., 2007, sovellettuna)

- **Fyysinen ympäristö:** tilat, kalusteet ja välineet, joissa ollaan ja joiden avulla työskennellään
- **Sosiaalinen ympäristö:** sosiaaliset verkostot, rakenteet ja systeemit, joihin vaikuttavat kaikki oppimistilanteessa olevat ihmiset ja heidän välillään tapahtuva vuorovaikutus.
- **Pedagoginen ympäristö:** oppimisessa ja opetuksessa käytetyt pedagogiset menetelmät ja käytänteet
- **Teknologinen ympäristö:** Tekniset laitteet ja välineet, joiden avulla opiskellaan

Toimintaympäristö ja hyvinvointi

(esim. Aura et al., 1997; Brooks, 2010; Mäkelä 201; Wilson, & Cotgrave, 2016)

- Ihmisen ja fyysisen ympäristö suhde on monimutkaisen vuorovaikutussuhteen lopputulos
- Ei ole olemassa yksiselitteisesti hyvää tai huonoa ympäristöä
- Ympäristön merkitys on eri ihmisille erilainen ja muuttuva
- Muutokset ympäristössä vaikuttavat ihmiseen joko tietoisesti tai tiedostamattomasti
- Hyvä ympäristö ottaa huomioon ihmisen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tarpeet
- Viihtyisyys tärkeä elementti hyvässä ympäristössä
- Haasteena luoda ympäristö, joka sopii mahdollisimman monelle

Toimintaympäristön rakentamiseen liittyvät haasteet

(esim. OKM 2004)

- Ympäristö ja yksilölliset tarpeet (tuen tasot)
- Oppimisen ja leppäämisen rajapinnat (esimerkiksi ympäristöpsykologia) ja reunaehdot
- Fyysinen vs. henkinen oppimisympäristö; kumpi ohjaa toimijaa/oppijaa?
- Ympäristön ja oppimisen kulttuuriset kytkökset

Miten työhyvinvointia voisi parantaa toimintaympäristöä muuttamalla?

(Länsikallio, R., Kinnunen, & Ilves, 2018)

- Opetusalan työolobarometri 2017
- Kyselyssä oli kattavasti vastaajia ympäri Suomen kaikilta koulutus-, kasvatus- ja tutkimusaloilta ja erikokoisista oppilaitoksista ja päiväkodeista.
- Kyselyn vastausprosentti oli 24,9 % ja vastausten määrä oli 1127

Pedagoginen toimintaympäristö

- Johtamiseen, tavoitteisiin ja hankkeisiin selkeyttä, keskittyminen olennaisiin asioihin. (14 %)
- Työmäärä kohtuullisemmaksi, lisää työntekijöitä ja resursseja. (14 %)
- Työrauhaa ja lisää aikaa perustehtävään, oppimisen suunnitteluun ja opetustyöhön. (10 %)
- Yhteistä työkykyä ja hyvinvointia parantavia toimenpiteitä, keskustelua hyvinvoinnista, hyvinvoinnin johtamista sekä hyvinvointikyselyiden tuloksiin reagoimista. (7 %)

Pedagoginen toimintaympäristö

- Työmäärän jakaminen tasaisemmaksi. (4 %)
- Tiedonkulun parantamista. (4 %)
- Erityisoppilaille enemmän erityisopetusta. (3 %)
- Esimiehen ajanpuutteen ja kuormituksen vähentäminen. (1 %)

Sosiaalinen toimintaympäristö

- Avoimuutta, tasapuolisuutta, luottamusta, positiivista palautetta ja ammatillista arvostusta lisää. (12 %)
- Yhteistyön, vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden kehittämistä. (10 %)
- Vastuullisempaa käyttäytymistä työssä. (8 %)

Fyysinen toimintaympäristö

- Työtilat terveellisemmiksi. (4 %)
- Lisää palkkaa. (2 %) ?

Case LaTVa-hanke

TUVET

LAAJENEVAT TOIMINTAYMPÄRISTÖT JA TUKI VARHAISKASVATUKSESSA (LaTVa)

- Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) –hanke
- Rahoituksen myöntäjä Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Hankkeen toteuttajat:
 - Itä-Suomen yliopisto (koordinaattori)
 - Kiteen kaupunki (osatoteuttaja)
 - Siun sote (osatoteuttaja)
 - Siilinpiilo-päiväkoti ja muita yrityksiä
 - Hankkeen kesto: : 01.08.2019 - 31.12.2021

Hankkeen tavoitteet ja toteutus

1. Integroida varhaiskasvatukseen liittyviä palveluja ja yrityksiä varhaiskasvatuksen toimintaympäristön kehittämiseksi lasten tuen tarpeisiin vastaamiseksi

- **Toteutus:**
 - Siun soten ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteiset työpajat
 - Yritysten teknologiasovellusten pilotoinnit

Tehtävä 1 : Maahanmuuttaja perheen lapsen haasteet varhaiskasvatuksessa

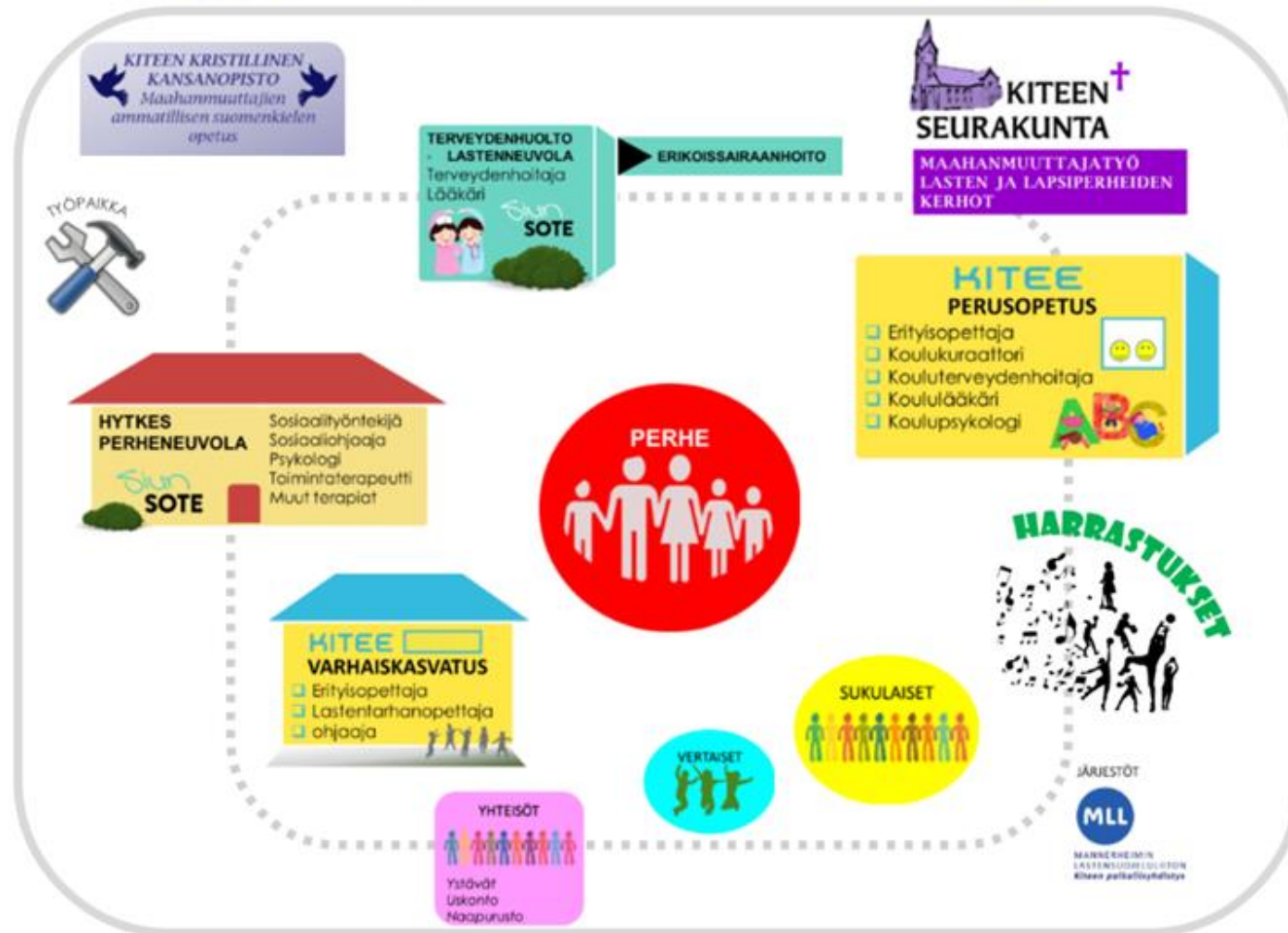
- Case-kuvaus + Kirjallisuutta ja materiaalia
- Mitkä tekijät voivat olla Sadiran haastavan käyttäytymisen taustalla?
Tunnista Sadiran tunteita eri tilanteissa ja kerro miten kasvattaja voi niihin vastata? (Tueksi tunneympyrä)
- Tunnistakaa mitä taitoja Sadiralta vaaditaan haastavissa tilanteissa ja pohtikaa mitä Sadiralta voi odottaa hänen taustansa huomioiden. (Tueksi sosioemotionaaliset avaintaidot –taulukko sekä toimintaympäristökuvaaja)
- Tunnista mitä taitoja Sadiralta päivän aikana vaaditaan ja kerro millä menetelmillä autat häntä saavuttamaan taidot. (Tueksi sosioemotionaaliset avaintaidot –taulukko)

Tehtävä 2 :Maahanmuuttaja perheen osallisuus ja teknologioiden hyödyntäminen varhaiskasvatuksen moniammatillisessa yhteistyössä

- Case-kuvaus + Kirjallisuutta ja materiaalia
- Nimeä perheen tukiverkosto ja kerro miten tukiverkoston avulla tuetaan lapsen hyvinvointia. Tehtävässä hyödynnetään tukiverkko-kuvaajaa.
- Nimeä toimijat tukiverkosto kuvaajan avulla, joiden tulisi olla mukana arvioimassa Sadiran tukitoimia ja perustele heidän läsnäolonsa.
- Miten tukiverkostossa varmistetaan perheen täysvaltainen osallisuus Sadiran varhaiskasvatukseen? Pohdi teknologisten sovellusten tuomia mahdollisuuksia parantaa osallisuutta.
- Mitä tukitoimia Sadiralle voisi tarjota moniammatillisesti ja miten tuen toteutumista arvioidaan? Pohdi teknologisten sovellusten tuomia mahdollisuuksia parantaa tukitoimien toteutumista ja arviointia.

2. **Kehittää, pilotoida ja mallintaa** tutkimusperustaista sekä teknologioita hyödyntävää, laajenevaa toimintaympäristöä tukea tarvitsevien lapsen kasvun tukemiseksi

- **Toteutus:**
- Lasten oppimisen taitoja tukevan toimintaympäristön rakentaminen,
- Palvelupuhelin (Siun sote)
- Siun soten ammattilaisten jalkautuminen varhaiskasvatukseen arkeen
- Tukiteknologiasalkku
- Teknologiasovellusten pilotointi (esim. toiminnanohjaus)

Harjaannutettavat taidot

(Dawson and Guare (2010))

1. Suunnittelu
2. Järjestys
3. Ajankäytön harjoittelu
4. Oman toiminnan ohjaus
5. Työmuisti
6. Tavoitteellinen toiminta
7. Toiminnan aloittamisen taito
8. Tarkkaavaisuuden ylläpito
9. Tunteiden säätely
10. Joustavuus
11. Metakognitio

Suunnittelu

Järjestys

TUVET

Metakognitiiviset taidot

TUVET

Työmuisti, kuvitetut laulut

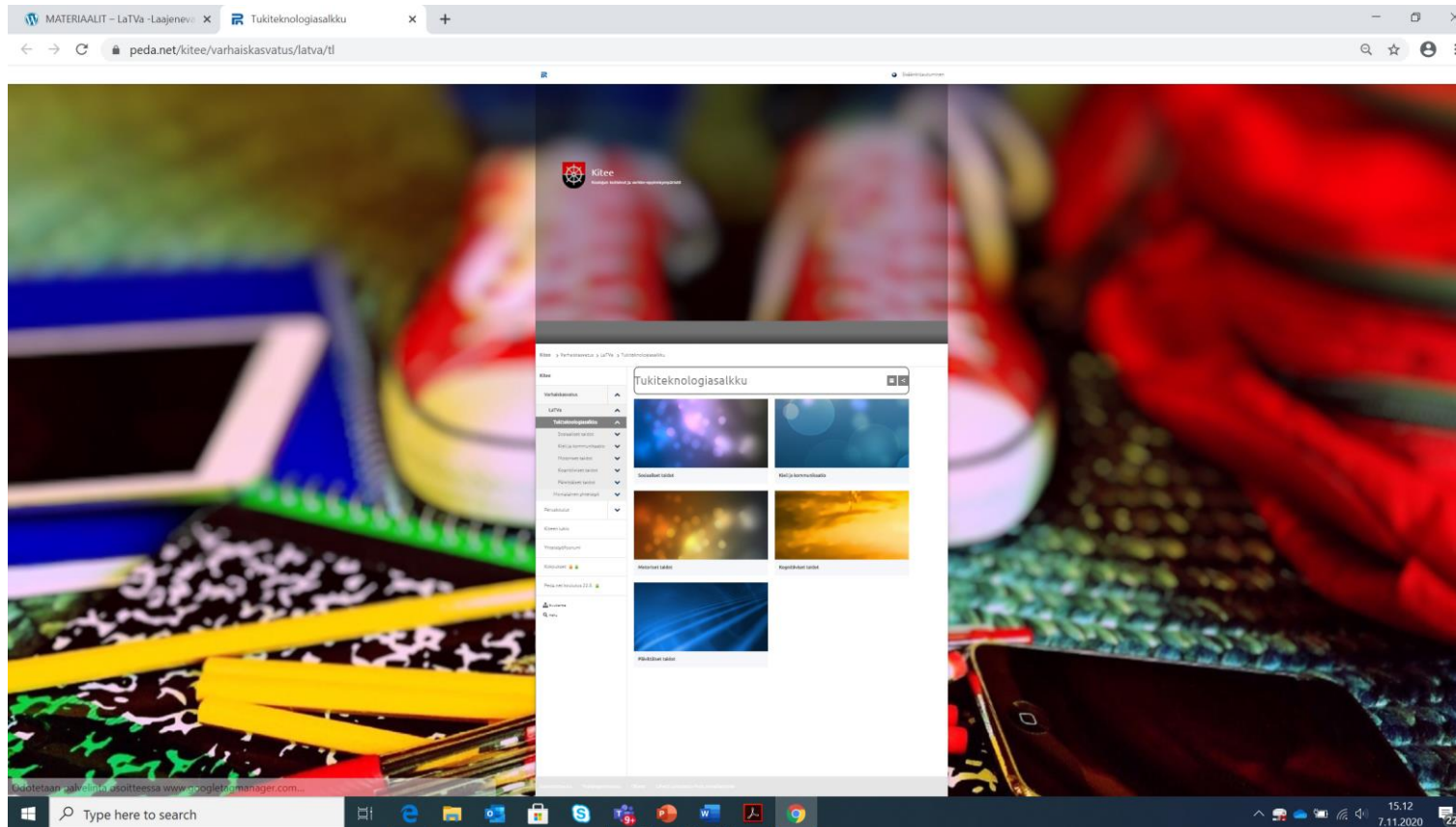
Tarkkaavaisuuden ylläpito

TUVET

- Tukiteknologiasalkku:

<https://peda.net/kitee/varhaiskasvatus/latva/tl>

TUVET

Yhteenvetoa

Työhyvinvointia voi lisätä toimintaympäristöä monitoimijaisesti ja laaja-alaisesti kehittämällä.

Ratkaisukeskeisyys ja olemassa olevien resurssien ja osaamisen maksimaalinen hyödyntäminen tärkeää.

Suunnitelmallisuus, toimenpiteiden yhteinen seuranta ja palautekeskustelut myös tärkeitä.

Ei merta edemmäs kalaan.

Lähteitä

- Aura, S., Horelli, L., & Korpela, K. (1997). Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY.
- Brooks, D. C. 2010. Space matters: The impact of formal learning environments on student learning. British Journal of Educational Technology.
- Dawson, P., & Guare R. (2010). Executive skills in children and adolescents. A practical guide to assessment and intervention. New York: The Guilford press.
- Länsikallio, R., Kinnunen, K. & Ilves, V. (2018). Opetusalan työolobarometri 2017. OAJ:n julkaisusarja 5:2018. Saatavana https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2018/tyoolobarometri_final_0905_sivut.pdf
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. (2007). Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Mead, M. (1970). Culture and commitment.
- Mäkelä, T (2018). "A Design Framework and Principles for Co-designing Learning Environments Fostering Learning and Wellbeing" (Suunnitteluviitekehys ja periaatteita oppimista ja hyvinvointia edistävien oppimisympäristöjen yhteissuunnitteluun). Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) (2004). Oppimisympäristöjen tutkimus ja alan tutkimuksen edistäminen Suomessa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:38. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80411/tr38.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ristikari, T., et al., (2018). Suomi lasten kasvu ympäristönä. Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 210. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137104/URN_ISBN_978-952-343-152-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Suomisanakirja (2020). Saatavana <https://www.suomisanakirja.fi/>
- Wilson, H. K., & Cotgrave, A. (2016). Factors that influence students' satisfaction with their physical learning environments. Structural Survey.

Kiitos

TUVET-hanke: <https://www.tuvet.fi/>

LaTVa-hanke: <https://www.latvahanke.fi/>

eija.karna@uef.fi

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

